

Igitabo cya Daniyeli - Nimeru Mirongo Itanu n'Itanu

Guhishurira Igishushanyo cy'Ubuhanuzi: Ibyahishuriwe Daniyeli na Gaburiyeli

Jeff Pippenger
2024-01-19

Gaburiyeli yaje kwa Daniyeli amaze gusobanukirwa n'imyaka mirongo irindwi y'ubunyage yahanuwe na Yeremiya, kandi n'indahiro n'umuvumo bya Mose.

Mu mwaka wa mbere w'ingoma ye, jyewe Daniyeli nasobanukiwe n'ibitabo umubare w'imyaka, ari yo ijamba ry'Uwiteka ryaje kuri Yeremiya umuhanuzi, yuko yari kuzuzwa imyaka mirongo irindwi mu kurimbuka kwa Yerusalemu.... Koko Isirayeli yose yarenze ku mategeko yawe, ndetse iyateshuka, kugira ngo batumvira ijwi ryawe; ni cyo cyatumye umuvumo usukwa kuri twe, n'indahiro yanditswe mu mategeko ya Mose umugaragu w'Imana, kuko twacumuye kuri we. Kandi yasohoje amagambo ye, ayo yatubwiyeho no ku bacamanza bacu baduciriye imanza, atuzanaho ibyago bikomeye; kuko muni y'ijuru ryose nta higeze hakorwa nk'ibyakorewe i Yerusalemu. Nk'uko byanditswe mu mategeko ya Mose, ibyo byago byose byatugezeho; nyamara ntitwigeze dusaba Uwiteka Imana yacu, kugira ngo duhinduke tuve mu byaha byacu, kandi dusobanukirwe n'ukuri kwawe. Ni cyo cyatumye Uwiteka ahora maso ku byago, akabizana kuri twe; kuko Uwiteka Imana yacu akiranuka mu mirimo ye yose akora: kuko tutumviye ijwi rye. Daniyeli 9:2, 11-14.

Ijambo Daniyeli yakoresheje ryahinduweho ngo "indahiro," ni ryo jambo Mose yakoresheje ryahinduweho ngo "incuro ndwi," mu gitabo cy'Abalewi makumyabiri na gatandatu. Mushiki wa White atumenyeshako ko mu gice cya cyenda, Daniyeli yashakaga gusobanukirwa isano iri hagati y'igihe cya Yeremiya cy'imyaka mirongo irindwi n'igihe cy'imyaka ibihumbi bibiri na magana atatu. Mu gice cya munani, Gaburiyeli yari yarategetswe gufasha Daniyeli gusobanukirwa iyerekwa ry'iminsi ibihumbi bibiri na magana atatu, kandi Gaburiyeli asoza umurimo we igihe agarutse mu gice cya cyenda, akamenyeshako Daniyeli gutandukanyaga mu bitekerezo bye ayo mayerekwa abiri yabaye insanganyamatsiko y'ibice bya karindwi, umunani, ndetse n'icyenda. Ayo mayerekwa yombi ni yo nsanganyamatsiko y'"ubwiyongere bw'ubumenyi" bwakuweho ikimenyetso mu mwaka wa 1798.

Imyaka mirongo irindwi ya Yeremiya n'"umuvumo" wa Mose byombi ni ibimenyetso by'"ibihe birindwi," nk'uko bigaragazwa n'"indahiro" ya Mose, ariko Gaburiyeli agiye kugaragaza igabanyurabice ry'igihe cy'imyaka ibihumbi bibiri na magana atatu. Gishobora kugabanywa neza gusa iyo isano iri hagati y'iyerekwa ("chazon") ryo gukandagirirwa hasi, n'iyerekwa ("mareh") ryo kuboneka igabanyijwe neza. Gaburiyeli yatangiye agaragaza ko igihe cy'igeragezwa cy'imyaka magana ane na mirongo cyenda cyari cyarahawe Abayahudi. icyo gihe cyari kimwe n'igihe cy'imyaka magana ane na mirongo cyenda cy'ubugome bwari bwababaye imyaka mirongo irindwi y'ubunyage.

Ijambo “gutegekwa” ryo mu murongo wa makumyabiri na kane ryerekeza ku gihe gihera ku gusohoka kw’itegeko rya gatatu mu mwaka wa 457 mbere ya Kristo, kugeza ku guterwa amabuye kwa Sifano mu mwaka wa 34 nyuma ya Kristo; ariko ijambo “gutegekwa” ryo mu mirongo ya makumyabiri na gatandatu na makumyabiri na karindwi riri kumenyekanisha imbaraga zisenya z’ubupagani n’ubupapa.

Nuko rero nyuma y’ibyumweru mirongo itandatu na bibiri, Mesiya azakurwaho, ariko bitaba ku bwe bwe; kandi abantu b’umutware uzaza bazarimbura umurwa n’ubuturo bwera; kandi iherezo ryabyo rizazana n’umwuzure, kandi kugeza ku mpera y’intambara kurimbuka kwagenwe. Kandi azakomeza isezerano na benshi mu cyumweru kimwe; kandi mu gice cyo hagati cy’icyumweru azahagarika igitambo n’ituro, kandi kubera gukwira kw’ibizira azarigira umusaka, kugeza ku iherezo, kandi ibyagenwe bizasukwa ku habaye umusaka. Danieli 9:26, 27.

Gaburiyeli amenyeshya Daniyeli ko “nyuma y’aho” “Mesiya” amaze “kwicwa” “ubwoko bw’umutware uzaza bazarimbura umudugudu n’Ubuturo bwera.” Roma ya gipagani yarimbuye “umudugudu n’Ubuturo bwera” mu kugota kwamaze imyaka itatu n’igice nyakuri, uherye mu mwaka wa 66 kugeza mu wa 70 nyuma ya Kristo. Gaburiyeli agaragaza ko “iherezo ry’intambara” rizaba “nk’umwuzure,” kandi ko iyo ntambara izaba igizwe n’“amatongo.” Intambara yasohojwe kurwanya Yerusalemu n’Ubuturo bwera ni yo guhonyorwa kwasohojwe n’ubupagani n’ubupapa. Ububasha bwa gipagani bwari kuzarimbura Yerusalemu mu ntangiriro bwari Babuloni, ariko ububasha bwa gipagani bwari kuyirimbura nyuma y’uko Mesiya abambwe bwari Roma ya gipagani. Ariko intambara yarwanyijwe ku Buturo bwera no ku ngabo yasohowe n’ububasha bubiri bushyira amatongo, kandi ubwa kabiri muri ubwo bubasha bubiri bushyira amatongo bwo mu Byanditswe ni ubupapa.

Ubupapa ni bwo butegetsi bugereranywa n’“ikiboko kirengerera,” ni bwo butegetsi bwo mu murongo wa mirongo ine wa Daniyeli cumi na rimwe, “bwuzura bugatembana bugaca hejuru.” Gutsikamirwa kwa Yerusalemu kwatangiranye na Babuloni, gukomerezwa n’ishyanga ry’icyuma ryavugaga amagambo y’icuraburindi nk’uko Mose yarigereranyije mu Gutegeka kwa Kabiri, hanyuma bikurikirwa n’ubupapa. Kugeza ku iherezo ry’ugutwikirwa no gutsikamirwa, “ubutayu” bwari “bwarategetswe.” Mu murongo wa makumyabiri na karindwi, Kristo yemeza isezerano na benshi mu cyumweru kimwe. Mu gice cyo hagati cy’icyo cyumweru, gahunda y’ibitambo byo ku isi yari guhagarara, kuko Kristo yatangiye umurimo we w’Umutambyi Mukuru mu buturo bwera bwo mu ijuru. Kubera kutumvira kw’Abayahudi mu gihe cy’igeragezwa bari baragenewe, ubuturo bwera n’umurwa na byo byagombaga kongera guhindurwa umusaka.

Umurongo uvuga uti: “kandi ku bw’ikwirakwira ry’ibizira azahagira amatongo, kugeza ku iherezo; kandi icyagenwe kizasukwa ku hahinduwe amatongo.” Igihe Abayahudi amaherezo bujijije igikombe cy’igihe cyabo cyo kugeragezwa kugeza cyuzuye ku rugero rwacyo, umurwa n’ubuturo bwera byagombaga guhinduka amatongo kugeza ku iherezo ry’intambara. Mu “iherezo” ryo gukandagirirwa hasi mu 1798, hari “hagenwe” ko ubupapa buzahabwa igikomere cyica. Hanyuma umurwa n’ubuturo bwera byagombaga gusubizwaho no kongera kubakwa, nk’uko byashushanyijwe igihe Abayahudi bavaga i Babuloni nyakuri ku bw’amategeko atatu.

Kugeza ku isohozwa ry'urwo rugamba, Yerusalemu yagombaga gukandagirirwa n'ububasha bwa papa. Ibihe by'ubuhanuzi bigize ibice byihariye biri mu myaka ibihumbi bibiri na magana atatu bishobora gusobanurwa neza gusa iyo isano y'iyerekwa ryo gukandagirirwa ry'imyaka mirongo irindwi isobanuwe ifatanyijwe n'iyerekwa ryo kugarurwa kw'urusengero n'ingabo. Kwanga iyerekwa ryo gutatanywa kw'umuvumo wa Mose ni ukwanga iyerekwa ryo gukoranirizwa hamwe. Iyerekwa ry'imyaka mirongo irindwi ni iyerekwa ryo gutatanywa. Iyerekwa ry'imyaka ibihumbi bibiri na magana atatu ni iyerekwa ryo gukoranirizwa hamwe. Iyerekwa ry'imyaka mirongo irindwi ni iyerekwa rya "chazon" ryo gutatanywa, kandi iyerekwa ry'imyaka ibihumbi bibiri na magana atatu ni iyerekwa rya "mareh" ryo gukoranirizwa hamwe.

Nuko rero icyo Imana yateranije, umuntu ntakagitandukanye. Mariko 10:9.

Ibyerekwa byombi byahujwe hamwe mu buryo bw'ubuhanuzi, kandi kwanga kimwe ni ukwanga byombi. Uku kuri kugaragaza ko nubwo Abadiventisiti bavuga ko bakomeje gushyigikira ubuhanuzi bw'imyaka ibihumbi bibiri na magana atatu, banze inkingi nyamukuru y'Ubwadiventisiti, nk'uko rwose banze "ibihe birindwi" mu 1863. Mbese Abayuda ntibavugaga ko bakomeza amategeko y'Imana? Mbese Isirayeli ya kera ntiyavugaga ko itegereje Mesiya? Kwatura gusa nta cyo bimaze niba bidashyigikira Ijambo ry'Imana.

Abamileriti amaherezo bamenye ko ku wa 22 Ukwakira 1844 ari ho igihe cy'iminsi ibihumbi bibiri na magana atatu cyarangiriraga, ariko uko kubyumva kwabo kwari kugifite aho kugarukira. Byageze nyuma y'ugutenguhwa gukomeye ni bwo umucyo waje ku byerekeye ubuturo bwera bwo mu ijuru no ku kugaragara kwa Kristo Ahera Cyane kuri uwo muni. Kandi si kugeza nyuma y'uwo muni ni bwo babonye ubutumwa bw'umumarayika wa gatatu n'amategeko y'Imana.

Umwami yashakaga kongera umucyo w'ubuhanuzi ufite isano n'imyaka ibihumbi bibiri na magana atatu, kandi mu 1856 yafunguye urugi rw'umucyo w'inyongera, maze mu myaka irindwi yakurikiyeho, Abadiventisiti barufunga. Nyuma y'itariki ya 11 Nzeri 2001 ni bwo Umwami yongeye kuyobora abiga ubuhanuzi ku ngingo za Hiram Edson, maze umucyo wa "ibihe birindwi" wongera gutangira kwiyongera.

Kubera kwitegereza isano riri hagati y'ubuhanuzi bw'imyaka ibihumbi bibiri na magana atatu n'ubuhanuzi bw'imyaka ibihumbi bibiri na magana atatu na makumyabiri, Abadiventisiti baje gusobanukirwa ku wa 22 Ukwakira 1844 mu buryo bugufi kandi butuzuye.

Igihe S. S. Snow yari amaze gushimangira itariki yo kubambwa, itariki ya 22 Ukwakira 1844 yahise imenyeshwa.

Bityo menya kandi usobanukirwe yuko, uhereye igihe itegeko ryo gusana no kongera kubaka Yerusalemu rizasohokera kugeza kuri Mesiya Umutare, hazabaho ibyumweru birindwi n'ibyumweru mirongo itandatu na bibiri: umuhanda uzongera kubakwa, n'urukuta na rwo rwongere kubakwa, ndetse no mu bihe by'amakuba. Kandi nyuma y'ibyumweru mirongo itandatu na bibiri, Mesiya azakurwaho, ariko atari ku bwe ubwe: kandi ubwoko bw'umutare uzaza buzasenywa uwo murwa n'ahera; kandi iherezo ryaho rizaba nk'umwuzure, kandi kugeza ku iherezo ry'intambara amatongo yagenwe. Kandi azahamya isezerano na benshi icyumweru kimwe: kandi hagati muri icyo cyumweru azahagarika igitambo n'ituro, kandi

kubw'ikwirakwira ry'ibizira azahagira amatongo, kugeza ku iherezo ryuzuye, kandi icyagennwe kizasukwa ku hahinduwe amatongo. Daniel 9:25–27.

Abamillerite bamenye itariki nyayo yo kubambwa, hanyuma hamenyekana iherezo ry'igihe cy'imyaka ibihumbi bibiri na magana atatu. “Gukurwaho kwa Mesiya” “hagati mu cyumweru” aho Kristo yakomeje “isezerano” kubera ko Abayahudi bujuje igikombe cy'igihe cyabo cy'igeragezwa kugera ku ndunduro, nk'uko byagereranyijwe no “gukwira kw'ibizira”, na byo byaramenyekanye. Umusaraba wabaye ikimenyetso cy'amateka cyari ngombwa mu kumenya ubutumwa bw'Induru yo mu Gicuku.

N'ubwo hari umucyo wari muri iyo mirongo yatumye habaho kwigaragaza gukomeye kw'imbaraga z'Imana, Abamillerite ntibigeze bagera ku gusobanukirwa iyo mirongo kwagereranywaga n'icyifuzo cya Daniyeli cyo gusobanukirwa isano iri hagati y'ayo mayerekwa yombi. Icyumweru Kristo yemeje isezerano cyagabanyijwemo ibihe bibiri, Ellen White yaje kumenyekanisha nyuma ko bigereranya umurimo wa bwite wa Kristo wamaze imyaka itatu n'igice, ugakurikirwa n'umurimo we wagereranywaga n'abigishwa. Babonye ko ikimenyetso cy'amateka cy'umusaraba cyabaye inkingi yo kugena itariki ya 22 Ukwakira 1844, ariko ntibabonye ko cyanagereranyaga hagati y'ibihe bibiri bisa by'imyaka itatu n'igice, bityo kikagereranya “ibihe birindwi,” ibyo Imana yise ibinyujije kuri Mose “intonganya y'isezerano ryayo.”

Nanjye ubwanjye nzabagendaho mu buryo bubarwanya, kandi nzabahana inshuro ndwi ku bw'ibyaha byanyu. Kandi nzabazanaho inkota izahōrera uguhinyura isezerano ryanjye; kandi nimukoranirizwa mu migi yanyu, nzaboherereza icyorezo muri mwe; kandi muzagabizwa mu maboko y'umwanzi. Abalewi 26:24, 25.

Igihe Kristo yahamirishaga isezerano n'abatari bake, iryo sezerano ni ryo yari afitanyeho impaka n'Abayuda batumviye. “Impaka z'isezerano rye” zatangiye mu mwaka wa 723 Mbere ya Kristo, igihe Abashuri bajyanaga ubwami bw'amajyaruguru mu bunyage, hanyuma mu minsi igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu y'ubuhanuzi, ubupagani bukandagira Isirayeli nyakuri. Uko gukandagirirwa kwaje gukurikirwa n'indi minsi igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu y'ubuhanuzi, aho ubupapa bwakandagiraga Isirayeli yo mu mwuka.

Icyumweru cy'ubuhanuzi Kristo yemejemo isezerano, asohoza iyerekwa ry'imyaka ibihumbi bibiri na magana atatu, na cyo cyashushanyaga iyerekwa ry'imyaka ibihumbi bibiri na magana atanu na makumyabiri. Abamillerite basobanukiwe bihagije ubuhanuzi bw'imyaka ibihumbi bibiri na magana atatu ku buryo batangaje neza ubutumwa bwo Gutaka kwa Nijoro rwagati, ariko bahisemo kwanga umucyo umwe n'umwe ubusobanuro bwa Gaburiyeli mu gice cya cyenda bwari bugamije kugeza.

Gaburiyeli yari yarategetse Daniyeli gutandukanya neza mu bitekerezo byawe ibyo byerekwa byombi, byagereranyijwe n'“ikintu” n'“iyerekwa,” kandi mu gusohoza iyo nama Mushiki wacu White aratumenyesha ko ari yo yari umutwaro nyakuri wa Daniyeli ubwo yashakaga gusobanukirwa isano iri hagati y'ibyumweru mirongo irindwi (ikimenyetso cya “ibihe birindwi”) n'imyaka ibihumbi bibiri na magana atatu.

Kwanga kwa Adventisime inyigisho y’“ibihe birindwi” byabashyize mu mwanya wo kudashobora gusobanukirwa ko igihe cya mbere cy’imyaka magana ane na mirongo cyenda, cyari cyaraciwe ku myaka ibihumbi bibiri na magana atatu, cyagereranyaga ubugome bwo kwica isezerano Mose yita “intonganya y’isezerano rye”.

Banabujijwe kandi kumenya ko kubambwa kwe mu cyumweru hagati kutakoze ibirenze kugaragaza gusa itariki, kuko kwagaragaje rwose igicumbi cy’amakimbirane ya Kristo n’ubwigomeke bwa Isirayeli binyuze mu maraso y’isezerano. Ntibabonaga ko amaraso yamenewe benshi ku musaraba, yahamishaga isezerano rye, kandi ko ayo maraso ari na yo yahamyaga isezerano ryashyizweho muri Lewitiki makumyabiri na gatanu na makumyabiri na gatandatu.

Isirayeli ya kera yishyizeho isezerano aho yasobanuye iryo sezerano nk’itangazo ryayo rivuga ngo “ibyho Uwituka yavuze byose, tuzabikora,” itazi na gato ko isezerano Kristo yatangaga ryasabagaga ko amategeko Ye yandikwa ku mutima. Uko kwabo gusobanura amagambo y’isezerano mu buryo bwa kifarisho kwabujije ko basobanukirwa kandi bakemera isezerano nyakuri.

Isirayeli y’iki gihe yasobanuye amaraso yo ku musaraba yo hagati mu cyumweru mu magambo ateza ubwo buhumyi nyene Isirayeli y’iki gihe, nk’ubwari kuri Isirayeli ya kera igihe yangaga Mesiya ikavugaga ko nta mwami ifite keretse Kayizari.

Isirayeli y’iki gihe ihumye amaso ku kuri yuko amateka Gaburiyeli yasobanuriye Daniyeli atari arimo gusa kwemezwa kw’isezerano, ahubwo arimo no gutatanywa kuzanirwa abaryanga iryo sezerano; kuko iyo mirongo igaragaza yuko Roma ya gipagani (umutware wari kuza) yari kurimbura umudugudu n’aheranda, kandi ko kugeza ku iherezo ry’intambara (yasiribanganyije ahheranda n’ingabo) “amatongo,” mu bwinshi, yari yarategetswe.

Mu mateka aho Kristo yameneye amaraso ye kugira ngo yemeze isezerano yagiranye na benshi, ubwo butware bubiri bw’isenya bw’i Roma ya gipagani n’i Roma ya gipapa bugaragazwa mu buryo bwihariye. Amaraso yamenetse ku musaraba ni yo Kristo yinjizamo mu buturo bwera bwo mu ijuru, kandi ni ikimenyetso cy’umurimo we ugaragazwa n’iyerekwa rya “mareh” ry’imyaka ibihumbi bibiri na magana atatu. Ayo mateka aboheshejwe hamwe n’amateka y’iyerekwa rya “chazon” ry’imyaka ibihumbi bibiri na magana atatu na makumyabiri, nk’uko bigaragazwa n’ubwo butware bubiri bw’isenya bwagombaga gukandagira hasi ubuturo bwera n’ingabo zabwo.

Ukuri kwagaragajwe mu nzizi za Miller nk’amabuye y’agaciro kwarabagiranye nk’izuba, ariko ntikwari kuzuye. Mu minsi y’imperuka, igihe Induru yo mu Gicuku izasubirwamo uko yakabaye ijamba ku rindi, ayo mabuye nyene y’agaciro azashyirwa mu isanduku nshya, nini kurushaho, n’“Umuntu wo gukubura umwanda”, maze icyo gihe azarabagirana incuro icumi kurusha uko yabanje. Ayo mabuye ni yo ahinduka ikigeragezo cy’ubutumwa bw’Induru ya nyuma yo mu Gicuku. Ayo mabuye y’agaciro yamenyekanishijwe mu buryo bwihariye n’abahamya babiri bahanuwe na Habakuki, nk’ameza. Iyo ameza abiri y’amashati y’abapayoniya yo mu 1843 no mu 1850 ashyizwe rimwe hejuru y’irindi “umurongo ku wundi murongo”, amabuye y’agaciro ya Miller aramenyekana mu buryo bwihariye, kandi muri uko kubigenza ayo mabuye y’agaciro agaragaza ubutumwa bw’Induru ya nyuma yo mu Gicuku.

Amenshi menshi ari ku mbonerahamwe ebyiri agaragaza ubuhanuzi bwashoye mbere ya 1844, nko kumenyekanisha inyamaswa zo muri Daniyeli 7 na 8. Ishusho yo muri Daniyeli 2 irerekanwa. Impaka zerekeye niba ari Roma cyangwa Antiochus Epiphanes ushyiraho iyerekwa zirimo. Gutenguha kwa mbere n'igihe cyo gutinda cyo muri Habakuki n'icy'abakobwa cumi b'inkumi birimo. Ukuza kwa marayika wa gatatu kurimo, kimwe n'ubuturo bwo mu ijuru. "Ihame rya buri muni" nk'ikimenyetso cy'ubupagani ririmo. Kandi byanze bikunze, ibyago bitatu bya Isilamu birimo. Bishyizwe hamwe, izo mbonerahamwe zigereranya ishusho y'"ukwiyongera kw'ubumenyi" kuba igihe Intare yo mu muryango wa Yuda ikuraho ibimenyetso ku kuri k'ubuhanuzi.

Mu gihe dusoza gusuzuma kwacu iby'iyerekwa ry'Umugezi wa Ulai nk'ikimenyetso cy'ubumenyi bw'ubuhanuzi bwahishuwe igihe cy'imperuka mu mwaka wa 1798, bwiyongera bukaba ari bwo bugize imitako yo mu gasanduku gashya, kanini kurushaho, ko mu nzozo za William Miller, tuzongera gusubira ku kuri kw'Abamillerite kutari kuzuye mu mateka yabo. Kuri kumwe kwasigaye kutuzuye kubera igihe cy'amateka Abamillerite babagamo, naho ukundi kwasigaye kutuzuye bitewe no kutumvira kw'abanze kugendana n'umucyo wagendaga urushaho gutera imbere w'umumarayika wa gatatu.

Tuzakomeza ibi bintu mu ngingo ikurikira.

"Ab'Imana yatumye bafite ubutumwa ni abantu gusa, ariko se ubutumwa bazanye bufite miterere ki? Mbese mwatinyuka kubutera umugongo cyangwa kubufata nk'ubworoheje, kuko Imana itabagishije inama ku cyo mwari guhitamo? Imana ihamagara abantu bazavuga, bazarangurura ijwi ntibaceceke. Imana yahagurukije intumwa zayo kugira ngo zikore umurimo wayo w'iki gihe. Hari abateshutse ku butumwa bwo gukiranuka kwa Kristo kugira ngo banegure abo bantu n'intege nke zabo, kuko batavuga ubutumwa bw'ukuri bafite ubuntu bwose n'ubunozwe bwifuzwa. Bagira ishyaka rirengeje urugero, bakaba abanyakuri birengeje urugero, bakavuga bafite gushimangira gukabije; bityo ubutumwa bwari kuzana gukira n'ubugingo n'ihumure ku mitima myinshi inanjwe kandi ikandamijwe, bukumirizwa aho bugarukira. Kuko uko abantu b'icyubahiro bafunga imitima yabo kandi bagashyiraho ubushake bwabo barwanya ibyo Imana yavuze, ni ko bazarushaho gushaka kwambura urumuri ruke abari bamaze igihe bifuzwa kandi basengera urumuri n'imbaraga zibeshaho. Kristo yanditse amagambo yose akomeye, yuzuye ubwibone n'agasuzuguro, yavuzwe ku bagaragu be, nk'aho yavuzwe kuri we ubwe."

"Ubutumwa bw'umumarayika wa gatatu ntibuzasobanukirwa, kandi umucyo uzamurikisha isi n'ubwiza bwawo uzitwa umucyo w'ikinyoma n'abanga kugendera mu bwiza bwawo burushaho kwaguka. Umurimo wari gushobora gukorwa ntuzakorwa n'abanga ukuri, bitewe no kutizera kwabo. Turabinginga mwebwe murwanya umucyo w'ukuri, ngo mureke inzira y'ubwoko bw'Imana. Nimureke umucyo woherejwe n'Ijuru ubamurikire mu mirasire isobanutse kandi ihamyeye. Imana ibaryozwa mwebwe bagezweho n'uyu mucyo, uburyo muwukoresha. Abatazumva bazabibazwa; kuko ukuri kwashyizwe aho bashoboraga kukugeraho, ariko basuzuguye amahirwe n'ubutoni bwabo. Ubutumwa bufite ibimenyetso by'ubutware bw'Imana bwoherejwe ku bwoko bw'Imana; ubwiza, icyubahiro, gukiranuka bya Kristo, byuzuye ineza n'ukuri, byashyizwe imbere; kandi kuzura kw'Ubumana muri Yesu

Kristo kwagaragajwe muri twe mu bwiza no mu buranga, kugira ngo bikurure abatafunzwe imitima n'urwikekwe. Tuzi yuko Imana yakoreye muri twe. Twabonye ubugingo buhindukira bukava mu cyaha bukajya mu gukiranuka. Twabonye ukwizera kongera kubyutswa mu mitima y'abicisha bugufi. Mbese tuzamera nk'ababembe bejejwe bagakomeza inzira yabo, maze umwe gusa akagaruka guha Imana icyubahiro? Ahubwo nimutwereke ineza yayo, kandi dusingize Imana mu mutima, mu ikaramu, no mu ijwi." Review and Herald, May 27, 1890.